

Seminar 4

Fișă de lucru

Grupele 133/134

Sofisme informale (materiale)

Care este diferența dintre persuasiune și manipulare?

1. Ignoratio elenchi (categoria sofismelor de **relevanță**)

-când se susține sau se atacă o opinie producând temeiuri care nu sunt relevante pentru acea opinie

1.1 Omul de paie (Strawman fallacy)

-opinia adversarului este caracterizată în mod eronat (intenționat sau nu) și apoi criticată în forma ei eronată

Exemplu 1: Creștinismul ne învață că în ceruri se află un moș cu barbă numit Dumnezeu care ne privește și ne trimite în Iad dacă nu îl slăvim. Așa ceva este absurd, deci creștinismul este fals.

Exemplu 2: Ateismul afirmă că Dumnezeu nu există și că Universul a apărut fără o cauză. Așa ceva este absurd, deci ateismul este fals.

1.2 Diversiuni

-tactica de a nu răspunde la întrebări și obiecții prin evitarea lor (digresiuni, distrageri ale atenției)

1.2.1 Red Herring

-schimbarea subiectului

A: Este moral să îți minți prietenii?

B: Asta este o întrebare bună. Oare ce înseamnă moralitatea?

1.2.2 If-by-Whiskey

-evitarea răspunsului la o întrebare față de un subiect controversat prin susținerea ambelor puncte de vedere folosind termeni încărcăți emoțional

A: Sunteți de acord cu legalizarea băuturilor alcoolice?

B: Dacă prin ”băuturi alcoolice” vă referiți la acel lichid hain care produce atât de multe accidente rutiere, dezbină familii, produce violență domestică și crește nivelul de depresie din societate, atunci sunt împotriva lor.

Dar dacă prin ”băuturi alcoolice” vă referiți la acele băuturi care alimentează conversațiile dintre prieteni, care întrețin cele mai frumoase petreceri, care inspiră cele mai profunde discuții filosofice și au stârnit

inspirația atâtor poeți minunați, atunci cu siguranță că nu am nimic împotriva lor.

Originea numelui sofismului:

<https://www.logicallyfallacious.com/logicalfallacies/If-By-Whiskey>

1.3 Argumentări ambivalente

-argumente care devin sofisme de relevanță în funcție de cum sunt utilizate

1.3.1 Argumentum ad verecundiam (Apelul la autoritate)

-susținerea adevărului unei opinii pentru că este susținută de o autoritate într-un domeniu

Exemplu: Stephen Hawking a afirmat că filosofia este un domeniu depășit. Prin urmare, este adevărat că filosofia este un domeniu depășit.

1.3.2 Argumentum ad populum (Apelul la majoritate)

-susținerea adevărului unei opinii pentru că este acceptată de majoritatea membrilor unei comunități

Exemplu: Majoritatea oamenilor cred că astrologia face predicții corecte. Prin urmare, astrologia face predicții corecte.

1.3.3 Argumentum ad hominem (Atac la persoană)

-atacarea unei opinii facând apel la caracteristicile fizice/mentale sau circumstanțele susținătorului acelei opinii

Exemplu 1: Opinia lui Gică trebuie să fie falsă pentru că Gică este prost.

Exemplu 2: Ce spune Liviu este fals pentru că Liviu se află în partidul politic X și are un interes în a susține asta.

1.3.4 Argumentum ad ignorantiam (Apelul la ignoranță)

-susținerea adevărului unei opinii pentru că acea opinie nu s-a dovedit falsă sau susținerea falsității unei opinii pentru că nu s-a dovedit adevărată

Exemplu 1:

A: Am fost răpit de extratereștri azi-noapte!

B: Nu te cred...

A: Demonstrează-mi că NU am fost răpit! Dacă nu poți să îmi arăți că mă înșel, atunci nu mă înșel!

Exemplu 2:

Nu există dovezi pentru existență unei caracatițe uriașe care trăiește în adâncurile oceanelor, așadar, o asemenea caracatiță nu există.

1.3.5 Sofismul genetic (Genetic fallacy)

-atacarea sursei unui argument sau unei opinii și nu argumentul/opinia în sine

Exemplu 1: Cristian susține că anumite droguri nu trebuie legalizate, dar Cristian provine dintr-o familie conservatoare, deci nu are cum să aibă dreptate.

Exemplu 2: Este fals că veganismul are beneficii asupra sănătății pentru că ai citit asta pe un site care nu e de încredere!

1.4 Alte sofisme de relevanță

1.4.1 Argumentum ad misericordiam (Apelul la milă):

-susținerea unei opinii făcând apel la emoțiile adversarului/publicului

Exemplu: Jocurile video promovează violența. Gândiți-vă la copii noștri! Ați vrea să devină violenți? Dacă nu ați vrea, atunci, de dragul copiilor noștri, trebuie să interzicem jocurile video.

1.4.2 Argumentum ad baculum (Apelul la forță)

-încercarea de a convinge un public să accepte o opinie apelând la amenințări

Exemplu: Dacă nu crezi în Dumnezeu, atunci vei ajunge în Iad!

1.4.3 Apelul la natură/Apelul la tradiție (Appeal to Nature/Appeal to Tradition)

-susținerea unei opinii apelând la modul în care este natura/tradiția

Exemplu 1: Homosexualitatea este imorală pentru că este nenaturală.

Exemplu 2: Spânzurarea vinovatului are o mare tradiție în spate. Strămoșii nostri au practicat-o timp de secole. Prin urmare, nu este o practică care trebuie înlăturată.

2. Petitio principii: Sofismul circularității ($p \rightarrow p$)

2.1 Forma tare: concluzia este deja inclusă în premise

Exemplu 1: Trump va câștiga alegerile din nou pentru că statisticile arată că va obține cele mai multe voturi.

Exemplu 2: Răpirile de extraterestri se petrec pentru că azi-noapte exact asta mi s-a întâmplat: am fost răpit de extraterestri!

2.2 Forma slabă: folosirea unor premise care sunt mai greu de acceptat decât concluzia

Exemplu: Este imoral să ucizi animale pentru că animalele au suflet.

2.3 Otrăvirea fântânilor (Poisoning the wells)

-încercarea de a discredita (fără argumente) modul în care cineva își poate susține o opinie

Exemplu: Cristi este credincios și vrea să mă convingă că Dumnezeu există. Este bine știut că cei care susțin existența lui Dumnezeu se folosesc de citate din Scriptură și de apeluri la autorități bisericești. Așa că nu mă aștept să aud altceva decât argumente proaste de la el.

2.4 Întrebări cu presupuziție falsă (Întrebare complexă)

Exemplu: Când ai încetat să mai plagiezi?

3. Alte sofisme comune

3.1 Generalizarea pripită

-inferarea unei generalități dintr-un număr insuficient de cazuri

Exemplu: Toți politicienii pe care i-am văzut până acum sunt corupți, deci toți politicienii sunt corupți.

3.2 Post hoc ergo propter hoc (după aceasta, deci din cauza aceasta)

-inferarea unei legături cauzale între X și Y din simplul fapt că X și Y sunt alăturate

Exemplu: În dimineața în care am dat examenul la matematică a trecut o pisică neagra prin calea mea. Din cauza pisicii nu am trecut examenul!

3.3 Eroare categorială

-atribuirea unor proprietăți unui obiect căruia îi este imposibil logic să aibă acele proprietăți

Exemplu 1: Ideile verzi dorm furios.

Exemplu 2: Somnul rațiunii naște monștrii.

3.4 Panta alunecoasă (Slippery slope)

Exemplu: Dacă ies din casă, atunci va trebui să trec strada, ceea ce înseamnă că mă va călca o mașină dacă nu sunt atent. Dacă mă va călca o mașină, atunci voi fi rănit și voi fi spitalizat. În timp ce voi fi spitalizat, nu voi putea munci, ceea ce înseamnă că nu îmi va mai veni salariul și nu îmi voi mai putea plăti ratele. Prin urmare, dacă ies din casă o să devin om al străzii!

3.5 Dilema falsă

-presupunerea eronată că numai două alternative sunt posibile

Exemplu 1: Am picat examenul, deci fie sunt prost, fie profesorul a fost nedrept!

Exemplu 2: Criminalii fie sunt așa de la natură, fie societatea îi creează.

3.6 Analogia falsă

- X este ca Y

X are proprietatea p.

Așadar, Y are proprietatea p.

Exemplu: A crede în fantome este ceva caraghios. Credința în fantome este precum credința în extraterestri. Prin urmare, credința în extraterestri este caraghioasă.

3.7 Sofismul de compoziție (Fallacy of composition)

-susținerea despre un întreg că îi aparține o proprietate, deoarece părților sale le corespunde acea proprietate

Exemplu: Fiecare cărămidă din acest zid cântărește un kilogram. Prin urmare, zidul cântărește un kilogram.

3.8 Sofismul de diviziune (Fallacy of division)

-susținerea despre părțile unui întreg că le aparțin proprietăți pe care le are și întregul

Exemplu: Acest zid cântărește 10 tone. Prin urmare, fiecare cărămidă din acest zid cântărește 10 tone.

Materiale de studiu:

Lau, J.Y.F. (2011) An Introduction to Critical Thinking and Creativity, Chap. 19

Stoianovici, D. (2005) Argumentare și gândire critică. Editura Universității din București, Cap. X

<https://www.logicallyfallacious.com/>

Exerciții adaptate din manualul Lau (Ch 19, pp. 183-185)

I. Identificați erorile din aceste argumente/propoziții:

- a) Nu mi-am putut găsi ceașca după ce colegul meu de cameră a ieșit. Înseamnă că mi-a furat-o.
- b) Există doar două tipuri de oameni în lumea asta. Fie îți sunt prieteni, fie îți sunt dușmani.
- c) Monstrul din Loch Ness există cu siguranță pentru că niciun om de știință nu a arătat că nu există!
- d) Mâncarea asta este gustoasă pentru că toate ingredientele ei sunt gustoase.
- e) Statisticile arată că mai multe accidente de mașină au loc în timpul zilei decât în timpul nopții, deci este mai sigur să conduci noaptea.

f) Istoria va decide dacă acest om este un erou sau un tiran. Asta înseamnă că noi nu îl putem judeca în prezent!

g) Știu că toți câinii sunt agresivi pentru că toți câinii pe care i-am întâlnit m-au mușcat.

h) Bărbații și femeile nu pot fi la fel de inteligenți pentru că majoritatea oamenilor de știință sunt bărbați.

i) Dacă clasa a X-a C este o clasă slabă, atunci fiecare elev este slab.

j) Credința în Dumnezeu este irațională pentru că mulți oameni de știință sunt atei.

k) M-am rugat Lui Dumnezeu să mă ajute să îmi găsesc cheile de casă. În secunda următoare le-am găsit. Asta înseamnă că rugăciunea a funcționat!

l) Cristalele au într-adevăr proprietăți magice! Asta ne este arătat prin faptul că țin la distanță spiritele rele.

m) Oamenii de-a lungul timpului au vânat animale pentru a le mânca sau pentru a le folosi blana. Vânatul este, așadar, o activitate bine înrădăcinată în tradițiile umane. De asemenea, și noi suntem animale și este natural să ucidem alte animale pentru a le mânca. Așadar, nu este nimic în neregulă cu vânatul animalelor!

n) Teoria evoluției susține că viața a apărut pe Pământ în mod spontan, fără vreo cauză. Asta este absurd pentru că nu se poate ca ceva să apară fără o cauză! Prin urmare, teoria evoluției este absurdă.

o) Nu cunosc oameni care au boala X, deci boala X nu există.

p) Opinia mea despre democrație este adevărată pentru că și Thomas Jefferson a susținut-o.

q) 97% din oamenii de știință sunt de acord că schimbarea climei este reală. Așadar, schimbarea climei este reală.

r) Ben Affleck este o vedetă, așa că opiniile lui legate de politică sunt eronate.

s) Știrea asta provine de la CNN. Asta arată că este fake news.